

Zwervende pantserjuffer profiteert van droge zomers

De zwervende pantserjuffer is een beetje een mysterieuze soort. De naam zegt het al: hij zwerft. Je kunt hem dus treffen op plaatsen waar je hem niet verwacht. In 2023 was dat meer dan ooit het geval.

Tekst:
Gerdien Bos
De Vlinderstichting

De zwervende pantserjuffer heeft een overlevingsstrategie die met de huidige klimaatverandering goed van pas komt. De soort kan namelijk goed tegen droogval. Dat komt doordat hij, in tegenstelling tot de meeste andere libellensoorten, niet als larve overwintert. Alleen de eitjes overwinteren en tussen februari en april komen hier de jonge larven uit. Omdat de zwervende pantserjuffer de eitjes bij voorkeur afzet in ondiepe plasjes, warmt het water snel op en kunnen de larven hun ontwikkeling in enkele maanden voltooien. In juni en juli sluipen de volwassen libellen uit. En daarna mag het plasje gerust helemaal droogvallen, daar heeft de zwervende pantserjuffer dan geen last meer van!

Leefgebied

Je kunt de zwervende pantserjuffer aantreffen bij duin- of heideplasjes of in de ondiepe oeverzones van wat grotere plassen. Het water moet het liefst in de volle zon liggen, zodat het lekker snel warm wordt. Door het uitkiezen van deze plasjes heeft de soort weinig last van vissen die het op de larven hebben voorzien. Vissen kunnen immers niet leven in plasjes die regelmatig droogvallen.

Goede jaren

In goede jaren zwerft de soort wat verder uit, buiten de duin- en heidegebieden. En dat is precies wat we in 2023 zagen gebeuren. Er werden opeens waarnemingen gedaan in alle delen van het land, uitgezonderd de veenweidegebieden en het rivierengebied. Kijken we wat verder terug, dan zien we dat ook 2021 een heel goed jaar was waarin de soort aardig aan het zwerven ging. Ook valt op dat de zwervende pantserjuffer tot en met 2018 eigenlijk best wel schaars was. Daarna volgen drie jaren waarin de soort zich steeds verder uitbreidt (2019–2021), een terugval in 2022 en weer een opleving in 2023.

Dit patroon past precies op dat van de zomerdroogte. Stel je even voor: in een droge zomer vallen veel plasjes uiteindelijk droog. Libellenlarven gaan dood, maar de eitjes van de zwervende pantserjuffer overleven. In het daaropvolgende voorjaar heeft deze soort dus het rijk alleen. Geen last van andere libellenlarven die alle prooiën opeten, of erger nog: die de kleine larven van de zwervende pantserjuffer zelf opeten. In het jaar na een droge zomer sluipen er dus meer zwervende pantserjuffers uit dan gemiddeld.

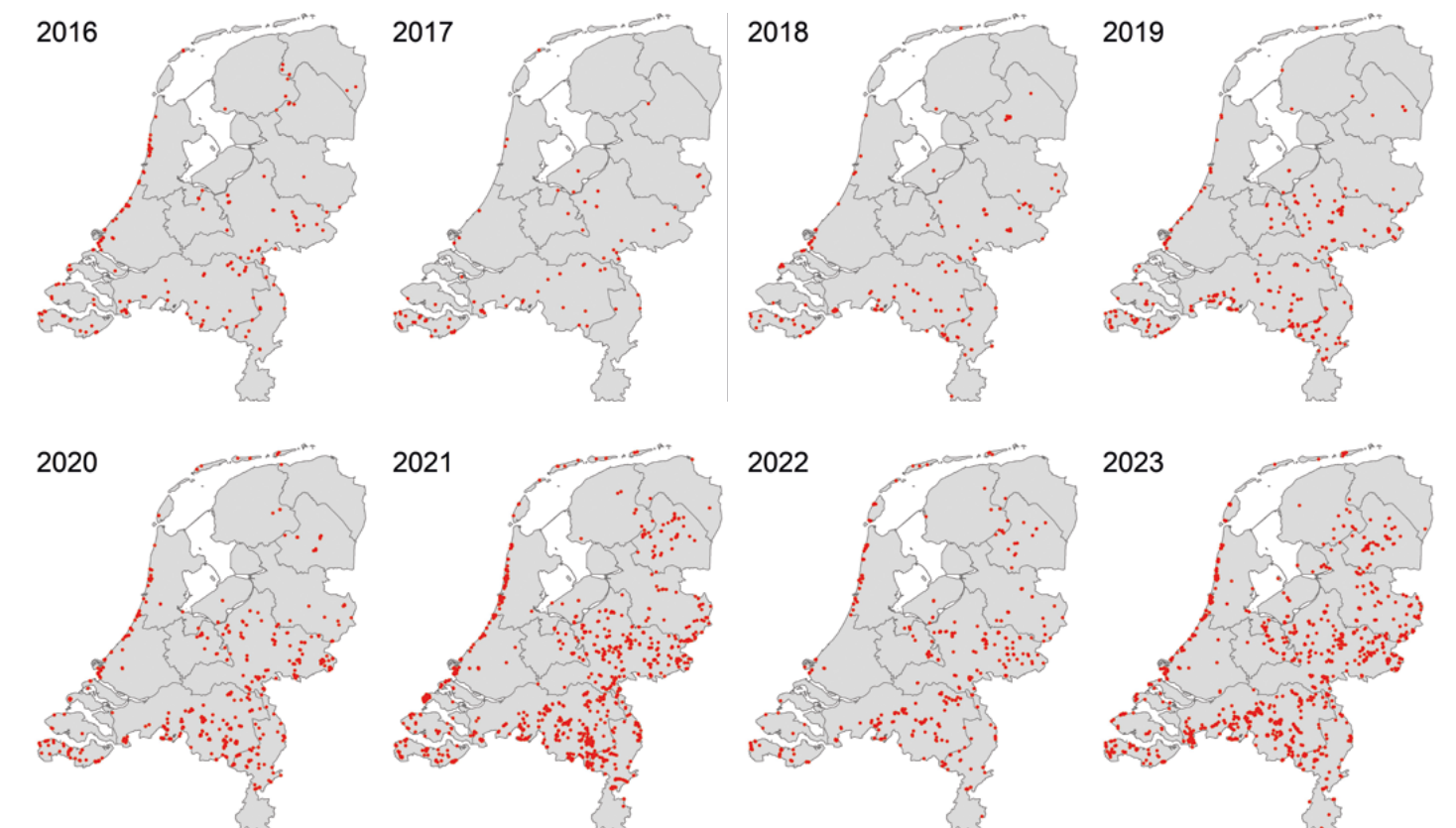
Precies dat zien we gebeuren: 2018 en 2020 hadden hele droge zomers en de soort deed het goed in 2019 en 2021. De zomer van 2021 was juist natter dan normaal en in 2022 viel de zwervende pantserjuffer weer terug. In 2022 hadden we weer een extreem droge zomer en in 2023 zien we de zwervende pantserjuffer opleven. Het is niet moeilijk te voorspellen wat er dit jaar gaat gebeuren na de extreem natte zomer van 2023 ...

Klimaatprofiteur

Of we gelijk krijgen, zullen we deze zomer zien. Moet de zwervende pantserjuffer inderdaad weer inleveren? Er is vorig jaar veel nieuw gebied veroverd, maar het is afwachten of de soort zich hier kan handhaven. Vast niet overal. Maar niet getreurd, vanwege de klimaatverandering verwachten we steeds meer droge zomers in de toekomst. Er is er dus in ieder geval één die daarvan profiteert! ●

De larven groeien op in ondiepe plasjes (boven). Met droogval in juli kan de zwervende pantserjuffer prima omgaan (onder).

Waarnemingen van zwervende pantserjuffer van 2016 tot en met 2023.